

جلال پور کارشناس و فعال اقتصادی

باقیمانده سموم مهم‌ترین چ...

فضای نامطمئن قیمت پسته در آینده!

محمد لطیف‌کار

است، ما حتماً رو به افول و عقب‌گرد هستیم و حتماً مشکلات جدی‌تری خواهیم داشت و در زمینه زیرساخت‌ها نیز هیچ اقدام آینده‌نگرانه و قابل‌تاملی را شاهد نیستیم.

آقای جلال پور، فاصله‌ای که بین ایران و آمریکا در حوزه تولید ایجاد شده سبب شده آمریکا تعیین‌کننده قیمت پسته هم باشد. ممکن است آمریکا به دلیل وفور تولیدی که دارد، قیمت پسته را آن‌قدر پایین بیاورد که دیگر صادرات برای ما به‌صرفه نباشد، این یک چالش نیست؟

حتماً یک چالش است، ما باید خوشحال باشیم که رقیب ما بسیار تاجرمسلک است و بسیار هوشمندانه عمل می‌کند. خیلی از عزیزان فعال اقتصادی در زمینه تولید و صادرات پسته، پیش‌بینی می‌کردند امسال که آمریکا پسته زیادی دارد و ذخیره زیادی را از امسال به سال آینده منتقل می‌کند، قیمت‌ها را کاهش دهد. امسال بیش از ۱۵۰ هزار تن از پسته کهنه در آمریکا به سال نو منتقل شد و حتی در مقطعی از زمان درگیر انبارسازی و ذخیره‌سازی این محصول و خالی کردن جا برای پسته نو بودند، و بالای ۴۵۰ هزار تن هم برداشت داشتند. اما این اتفاق رخ نداد و نه تنها قیمت کاهش نداشت حتی به اندازه حفظ قیمت و در بعضی ارقام و بازارها، کمی هم افزایش قیمت را اعلام کرد. این نشان می‌دهد بازاری که شناسایی کرده را در پیش‌رو مستعد برای این قیمت‌ها می‌بیند. یعنی هیچ‌نگاهی به این‌که ما در بازار رقیب هستیم و ممکن است این قیمت‌ها باعث شود که ما هم در ارتفاع و شرایط بهتر به رقابت جدی‌تر با آمریکا بپردازیم، ندارد. و عمدتاً با کنترل، نظارت، دقت و داشتن دیتاها و آمار و کار بسیار موفق و دقیقی که در رصد بازار پسته انجام می‌دهد، قیمت را تعیین می‌کند و این تا به امروز لطمه‌ای به ما نزنده است. اما این چالش و نگرانی وجود دارد که اگر آمریکا به تولید یک میلیون تن پسته در سال برسد و مصرف دنیا تغییری نسبت به روزهای فعلی نکند، قیمت‌ها کاهش داشته باشد. تا سال گذشته، میزان تولید در آمریکا، سالانه ۱۴ درصد افزایش پیدا می‌کرده است در حالی که افزایش تقاضای بازار کمتر از ۱۰ درصد بوده است. یک تفاوت حدود ۴ درصدی بین میزان افزایش تولید و میزان افزایش تقاضا وجود داشته که به مرور این فاصله را زیاد می‌کند و این فاصله زیاد باعث می‌شود که عملاً تقاضا نسبت به عرضه کمتر شود. مطمئناً اگر به جایی برسد که محاسبات آن‌ها نشان بدهد که ممکن است جنسی حتی با انتقال دادن از یک سال به سال دیگر، بیشتر در انبارها بماند، کاهش قیمت را مد نظر قرار بدهند. تا به امروز با همه تولیدی که آمریکایی‌ها داشتند، این اتفاق نیفتاده است و به جهت استعداد و آمادگی بازار، قیمت‌ها را حفظ کرده و حتی افزایش دادند، اما این امکان وجود دارد که در آینده، به دلیل پیشی گرفتن تولید از تقاضا که سالانه در حال افزایش است این افت قیمت را داشته باشیم.

امروز حداکثر قیمت تمام‌شده برای پسته آمریکایی، دوسوم قیمت پسته‌ای است که برای ایران تمام می‌شود. یعنی اگر فرض کنید پسته ایرانی برای باغدار حدود شش‌ونیم تا هفت درصد پسته ایران صادر می‌شود، پس به طور متوسط تمام شود، برای آمریکا بین چهارونیم تا پنج دلار تمام می‌شود و عملاً این رقابت را برای ما سخت‌تر و چالش را برای ما بزرگ‌تر می‌کند، زیرا آن‌ها تا یک‌سوم قیمت هم که پایین بیاورند باز می‌توانند تولید کنند اما برای ما اگر از این میزان، قیمت پایین‌تر بیاید عملاً دیگر تولید مقرون به‌صرفه نیست.

دلیل پستی قیمت پسته در ایران چیست؟

و این در حالی است که انواع هزینه‌های تولید در کشور مرتباً در حال افزایش است. آیا در این شرایط، کسانی که در حوزه تولید پسته فعالیت می‌کنند ادامه می‌دهند؟

همین امروز هم اگر کسی بخواهد از زمین خالی شروع کند و باغداری و درخت پسته را به‌عنوان یک سرمایه‌گذاری آغاز کند، به هیچ‌عنوان صرف نمی‌کند. آن‌چه که امروز باعث شده ما هنوز بتوانیم در بازار حضور داشته باشیم و تولید پسته ادامه داشته باشد، سرمایه‌گذاری‌هایی است که چند دهه شروع شده و حتی تا دهه ۱۳۹۰ و ۱۴۰۰ هم ادامه داشته است. اما طی یک سال اخیر، با محاسباتی که در جلسات هم‌اندیشی انجام دادیم، مشخص شد با قیمت‌های امروز پسته، و قیمت‌های جهانی پسته و ارز و محاسبه ریالی قیمت پسته بر مبنای قیمت ارزی که در کشور هست و هزینه‌های تمام‌شده، به هیچ‌عنوان باغریزی جدید به‌صرفه نیست. ما در قیمت پسته با دو چالش مواجه هستیم، یکی قیمت تمام‌شده پسته ایران در مقایسه با پسته آمریکا است که به دلیل بهره‌وری کم، قیمت پسته ما بسیار بالا است و چالش بعدی بحث بی‌ثباتی و غیرقابل پیش‌بینی بودن و سیاست‌گذاری اجباری در قیمت ارز است.

بیش از ۸۰ درصد پسته ایران صادر می‌شود، پس به طور

جدی کشاورزی که در راس آن‌ها مسأله آب قرار دارد و بعد از آن خرده‌مالکی، عدم صنعتی و مکانیزه بودن صنعت پسته و مطالب متعددی چون شرایط استفاده از سموم، کودها و نهاده‌های نامناسب کشاورزی، عملاً ما امکان جهش تولید را نداریم و ممکن است در سال آینده همان‌طور که در سال‌های گذشته نیز رخ داده، افت تولید را هم داشته باشیم. پس در این زمینه ما تقریباً هیچ منطق، دلیل و مستندی برای حرکت رو به جلو و حتی نزدیک شدن به آمار و ارقامی که آمریکایی‌ها در آن هستند را نداریم.

در زمینه صادرات نیز که هم به تبع تولید اتفاق می‌افتد و هم به تبع ارتباطات جهانی و همچنین ثبات اقتصادی، در هر سه زمینه ما مسأله داریم. در تولید به دلایلی که گفتم این امکان را نداریم که بازاری برای آن پیدا کنیم. در عرصه بین‌الملل هم به دلیل تحریم‌ها و روابط بین‌الملل آن‌قدر محدود و بسته هستیم که هیچ امیدواری برای این‌که بتوانیم عرصه جدیدی را بگشاییم، نداریم. و در عرصه ثبات اقتصادی نیز شرایطی که بتوانیم در آن قراردادهای بلندمدت و برنامه‌ریزی بلندمدت را داشته باشیم، نداریم، زیرا بیش از چهار دهه است که دچار بی‌ثباتی، ناطمینانی و عدم پیش‌بینی‌پذیر بودن اقتصاد هستیم.

در مورد زیرساخت‌های لازم برای این امر هم، آن‌چه که در بُعد اداره اقتصاد کشور و کشاورزی شاهد آن هستیم این است که هیچ برنامه مدون و انجام‌پذیری برای فراهم کردن زیرساخت‌های لازم نداریم. مثلاً ما آبی را مصرف می‌کنیم که تقریباً مجانی است و حتی پول برقی که این آب را از عمق زمین می‌کشند را نمی‌پردازیم. قیمت آب را به‌صورت یارانه‌ای و بسیار نازل می‌پردازیم. و اگر بخواهیم مانند کاری که آمریکایی‌ها کردند را انجام دهیم و آبی را از راه دور منتقل کنیم با قیمت‌های امروز هر مترمکعب بیش از سه‌ونیم دلار یعنی بیش از ۱۰۰ هزار تومان برای ما تمام می‌شود که کشاورزی با این قیمت آب، امکان‌پذیر نیست هرچند که امکان انتقال این آب هم زیر سؤال است.

در بحث مالکیت ما هیچ حرکت رو به جلویی نداریم. ما قانون ارث را داریم که مالکیت‌های ما را خردتر می‌کند و هنوز نتوانستیم مالکیت را از مدیریت جدا کنیم. سال‌هاست بحث «مدیریت واحد، مالکیت محترم» را داشتیم اما تا به امروز در این زمینه هیچ گامی برداشته نشده است.

در زمینه مکانیزاسیون و استفاده از تکنولوژی‌های نو هم هیچ زیرساختی را فراهم نکردیم. امروز کشاورزی عمدتاً هوشمند، از راه دور و با کنترل دیتاها و پیش‌بینی‌پذیری بودن، مدیریت می‌شود و ما هنوز در ابتدایی‌ترین مسائل مدیریت کشاورزی ضعف داریم.

پس در هر سه مقوله، در زیرساخت رسیدن به این بازار و این موقعیت، در تولیدی که باید این موقعیت را فراهم کند و در بازاری که باید برای ما این شرایط را ایجاد کند، هیچ نقطه روشن و امکان‌پذیری را نمی‌بینیم و حتی نقاط منفی و متناقض را مشاهده می‌کنیم. در تولید ما حتماً در آینده دچار معضلات بیشتر خواهیم بود، در بازار با شرایطی که امروز داریم بحث آفت‌کش‌ها و باقیمانده سموم که مسأله جدی پسته

در سال‌های اخیر به دلیل کاهش تولید پسته، ایران رتبه نخست بازار جهانی صادرات این محصول استراتژیک را از دست داده و آمریکا، رقیب تازه نفس ایران در این بازار با افزایش تولید خود، اکنون تعیین‌کننده قیمت پسته است.

با این حال، وزیر جهاد کشاورزی چند روز پیش در همایش ملی سلامت پسته اعلام کرد که ایران باید در زمینه تولید پسته به جایگاه نخست خود بازگردد. محسن جلال‌پور کارشناس و فعال اقتصادی پسته در گفت‌وگو با «استقامت» این صحبت‌های وزیر کشاورزی را با برداشت بیشتر از منابع آب زیرزمینی و توسعه کشت پسته، برابر دانست و تاکید کرد که با قیمت‌های جهانی پسته و ارز و محاسبه ریالی قیمت تمام‌شده پسته در ایران، باغریزی جدید به هیچ‌عنوان به‌صرفه نیست.

وی همچنین در این گفت‌وگو، مهم‌ترین چالش پیش روی صنعت پسته در شرایط فعلی را بحث باقیمانده سموم دانست و با بیان این‌که اتحادیه اروپا سختگیرانه در این زمینه برخورد می‌کند، گفت: «انتظار این است که در جلساتی مانند همایش «پسته و سلامت»، بیشتر به این مسائل و راهکارهای آن پرداخته شود تا اهدافی که امکان دستیابی به آن‌ها وجود ندارد».

در ادامه مصاحبه ما با این فعال اقتصادی را بخوانید.

آقای جلال پور، وزیر جهاد کشاورزی چند روز پیش در همایش ملی سلامت پسته عنوان کرد که ایران باید در زمینه تولید پسته به جایگاه نخست خود بازگردد با توجه به این‌که گفته می‌شود تولید پسته در آمریکا بیش از دو و یا حتی سه برابر ایران است، و از سوی دیگر ایران دچار خشکسالی است و بهره‌وری در باغات پسته بسیار پایین است، این سخن وزیر چقدر واقع‌بینانه است؟

آقای وزیر، مطمئناً این علاقه و اشتیاق را به این مطلب دارد و شک نیست که هر مسئول و یا هر فرد ایران‌دوستی در کشور علاقه‌مند است که در زمینه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی جامعه امروز، یک جایگاه برتری در دنیا برای خود ببیند و پیش‌بینی کند. اما این‌که آیا این موضوع شدنی است یا خیر؟! از نظر من به‌عنوان یک فعال اقتصادی، محال نزدیک به غیرممکن صددرصد است. به دلیل این‌که ما می‌توانیم این مطلب را در سه مقوله تولید، بازار و زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این فضا، ببینیم.

در زمینه تولید، امسال آمریکا بیش از سه برابر ما پسته دارد و پیش‌بینی آمریکا این است که تا سال ۲۰۲۵ تقریباً به تولید بالای ۶۰۰ هزار تن پسته در سال و شاید تا ۲۰۳۰ به نزدیک یک میلیون تن در سال برسد. در ایران اما به دلیل مشکلات

وزیر جهاد کشاورزی تاکید کرد:

جایگاه ایران در تولید و صادرات پسته احیا شود

تاکید کرد و افزود: «امروزه در دنیا می‌خواهند بدانند در بستر تولید چه اتفاقاتی می‌افتد و کدام محصول در کدام مزرعه و با چه عملیاتی تولید می‌شود».

ساداتی‌نژاد از اجرای دو پروژه بین‌المللی در حوزه پسته با مشارکت سازمان فائو، اتحادیه اروپا و حوزه تجارت خبر داد و گفت: «دو پروژه بین‌المللی پسته به ارزش ۵ میلیون دلار به‌زودی به مراحل پایانی می‌رسد». به گزارش ایرنا، وی بیان کرد: «وظیفه ما صیانت از حوزه غذا است و موظفیم برای مصرف‌کننده داخلی و خارجی محصول سالم تولید کنیم».

وزیر جهاد کشاورزی ادامه داد: «برگزاری این همایش نشان می‌دهد که سلامت محصول برای ما

مهم است و قصد داریم سلامت و کیفیت محصولات را هر روز ارتقا دهیم».

وی برندسازی محصولات کشاورزی را برای صادرات، ضروری خواند و تصریح کرد: «صادرکنندگان ایرانی باید هویت، نشان و ویژگی‌های پسته و سایر محصولات ایران را از طریق اطلاع‌رسانی برای دنیا مشخص کنند». ساداتی‌نژاد گفت: «ما در برندسازی محصولات کشور دچار مشکل هستیم و این در حالی است که برای مثال قیمت گوشت تولید عشایر که دام آنان از علوفه تازه مرتعی استفاده می‌کند با گوشت پروراری یکسان است، زیرا درباره اهمیت و ویژگی‌های گوشت ارگانیک یا عشایری به مصرف‌کننده اطلاع‌رسانی نمی‌شود».

معاون

تصویب ۱۰ هزار میلیارد تومان

گروه اقتصاد: معاون امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی گفت: «۱۰ هزار میلیارد تومان برای کمک به باغات پسته خسارت‌دیده بر اثر سرمازدگی در سال جاری پیش‌بینی و در ستاد بحران وزارت کشور مصوب شده است».

به گزارش ایرنا، محمد مهدی برومند با بیان این‌که این مبلغ در قالب کمک‌های فنی و اعتباری و امحال تسهیلات به باغداران پرداخت می‌شود، افزود: «مصوبه مربوط به این مبلغ اکنون در سازمان برنامه و بودجه کشور است و ما در حال پی‌گیری تخصیص آن هستیم».

وی میزان خسارت وارده به باغات پسته در